

Voortplanting kan alleen door liefdesdaad echtpaar

Tertio, 15 december 2008

door Emmanuel Van Lierde

TERTIO

Tertio laat bio-ethicus Paul Schotmans van de Universiteit van Leuven over Dignitas Personae aan het woord. Deze universiteit kwam al eerder in botsing met het Leergezag van de R.K. Kerk op het punt van omgang met embryo's. (webredactie SME)

De Congregatie voor de geloofsleer heeft vrijdag een instructie over bio-ethiek gepubliceerd. Twintig jaar na Donum vitae drong een actualisering zich op door de vooruitgang van de biomedische wetenschappen en hun therapeutische toepassingen.

De instructie Dignitas personae actualiseert Donum vitae (1987) over de eerbied voor het beginnend menselijk leven en de waardigheid van de voortplanting. Reproductief en therapeutisch klonen, embryonaal en volwassen stamcelonderzoek, pre-implantatie genetische diagnostiek en intracytoplasmatische sperma-injectie besprak Donum vitae niet en daarom moest een nieuw document die therapieën ethisch evalueren.

Dignitas personae bespreekt het leven en de voortplanting antropologisch, theologisch en ethisch. De instructie heeft het ook over de nieuwe moeilijkheden rond voortplanting door vooral het invriezen van embryo's en becommentarieert ten slotte de nieuwe therapieën. Het document houdt vast aan de ethische uitgangspunten van Donum vitae. "Vertrekkend van de natuurwet gaat de kerk uit van de intrinsieke waardigheid van de persoon vanaf de bevruchting tot de natuurlijke dood", zegt Paul Schotmans, vicedecaan van de faculteit Geneeskunde en lid van het Centrum voor biomedische ethiek en recht van de K.U.Leuven. "Dat impliceert dat het leven alleen kan worden doorgegeven door de liefdesdaad van gehuwden. Alle vervangende technieken worden als immoreel en ongeoorloofd bestempeld. De Congregatie voor de geloofsleer toont respect voor de kinderwens, maar sluit elke methode uit die embryo's manipuleert. Vandaar haar pleidooi adoptie te herwaarderden."

De ijzersterke logica van Dignitas personae leidt verrassend tot de stelling dat therapeutisch klonen ethisch nog erger is dan reproductief klonen. "Dit is de eerste keer dat ik dat hoor. Normaal wordt reproductief klonen aangezien als verderfelijk, terwijl therapeutisch klonen op termijn kan leiden tot het genezen van parkinson, diabetes en bloedziekten", merkt Schotmans op. "De tekst wijst elke vorm van manipulatie van embryo's zo radicaal af dat reproductief klonen een minder groot kwaad is, omdat het tenminste tot leven leidt en toelaat geen embryo's te vernietigen." De instructie somt vooral verboden op. Toch wijzen de in- en uitleiding erop dat "achter elk neen een groot ja schuilgaat ter verdediging van de intrinsieke en onvervreemdbare waardigheid van elke mens". Net zoals de kerk zich inzette voor de sociale strijd en zich kantte tegen slavernij, racisme of de marginalisering van de vrouw, de kinderen en de gehandicapten, kiest ze even duidelijk de kant van het niet-geboren leven. Meermaals kaart de instructie de discriminatie bij de gezondheidszorg aan. "De ongelijke toegang tot gezondheidszorg is inderdaad het schandaal van deze tijd. Van onze sociale zekerheid kunnen ontwikkelingslanden alleen maar dromen. Als je beseft hoe duur de vruchtbaarheidstechnieken zijn, gaan die middelen dan niet beter naar de levensnoodzakelijke gezondheidszorg in de derde wereld?" vraagt Schotmans.

Terecht waarschuwt de instructie voor eugenetica. "Bepaalde technieken bestaan, maar hoe belet je het misbruik ervan? De verbetergeneeskunde berust op illusionaire wensen in een wellnesscultuur. Superieure kwaliteiten programmeren is niet zonder gevaar, zoals de genetische doping die supersporters tot leven wil wekken. De vrees voor eugenetica is terecht en dat is de medische wetenschap misbruiken", stelt Schotmans.

“Medische inzichten zijn pas verantwoord als ze de doeleinden van de geneeskunde dienen: ziekten voorkomen, zieken genezen, een voortijdige dood voorkomen, nabij zijn bij zieke en stervende mensen. Daarom roept de instructie de geest van Hippocrates in herinnering.”

In praktijk

Bio-ethicus Paul Schotsmans begrijpt niet waarom de kerk de dialoog met katholieke wetenschappers en artsen, in fertiliteitcentra en centra voor menselijke genetica, niet uitdrukkelijker aangaat. “Bij hun bezoek aan Rome kwamen de artsen van de K.U.Leuven enthousiast terug, nu worden zij bestookt met verboden. Ze zullen ontgoocheld zijn dat Dignitas personae hun ethische zorgzaamheid en hun gewetenskeuze niet bevestigt. Er wordt gelukkig niet met de vinger gewezen naar instellingen of personen die de nieuwe technieken toepassen”, zegt Schotsmans. Toch verwacht hij niet dat er veel verandert in de katholieke ziekenhuizen. “Het standpunt van Rome was bekend en is niet veranderd. De katholieke instellingen investeerden in commissies voor medische ethiek die kwalitatief werk verrichten. In Vlaanderen maakten we in eer en geweten keuzes vanuit het personalisme. Al bijna dertig jaar volgen we die weg en daarop gaan we voort. De instructie bepleit gewetensvorming met het oog op menswaardigheid en respecteert de autonomie van de artsen. Wel, dat doen wij ook”, merkt Schotsmans op.

“Alleen therapeutische toepassingen staan we toe, technieken om selecties te maken niet. Bovendien kijken we of alle medische alternatieven uitgeput zijn, voor we overgaan tot in-vitrofertilisatie. Katholieke onderzoekers gebruiken de mogelijkheden van embryobesparende alternatieven door bijvoorbeeld te werken met volwassen stamcellen. Het UZ Leuven hanteert strenge protocols voor invriezen, ontdooien en omgaan met embryo's. Als onze adviezen in moeilijke situaties geen antwoord geven, wordt de commissie voor medische ethiek geconsulteerd. Omdat we de menswaardigheid nastreven, zoeken we hoe we onvruchtbare paren kunnen helpen en welke fertiliteitsbehandelingen ethisch verantwoord zijn. Dat eerlijk zoeken hoe we de medische wetenschap kunnen gebruiken voor het helen van de mens, leidt tot een positiever verhaal dan alle technieken te veroordelen.”

Overgenomen met toestemming van Tertio.